परराष्ट्र व्यवहार मंत्र्यांचा ब्रुसेल्स दौरा (15–16 मार्च 2026)

17 मार्च 2026

भारताचे परराष्ट्र व्यवहार मंत्री डॉ. एस. जयशंकर यांनी युरोपियन युनियन (EU) च्या वरिष्ठ प्रतिनिधी व उपाध्यक्ष (HRVP) सुश्री काजा कलास यांच्या निमंत्रणावरून 15-16 मार्च 2026 रोजी ब्रुसेल्स, बेल्जियमचा अधिकृत दौरा केला. भारताच्या 77 व्या प्रजासत्ताक दिनाच्या सोहळ्यासाठी मुख्य अतिथी म्हणून EU नेत्यांच्या ऐतिहासिक भारत दौऱ्यानंतर तसेच यशस्वी 16 व्या भारत–EU शिखर परिषदेच्या केवळ सहा आठवड्यांच्या आत झालेला हा दौरा युरोपियन संघासोबत भारताच्या सातत्यपूर्ण उच्चस्तरीय सहभागाचे प्रतिबिंब आहे.

2. या दौऱ्यादरम्यान परराष्ट्र व्यवहार मंत्र्यांनी युरोपियन कौन्सिलचे अध्यक्ष महामहिम श्री. अँटोनियो कोस्टा तसेच युरोपियन आयोगाच्या अध्यक्षा महामहिम उर्सुला व्हॉन डेर लेयेन यांची भेट घेतली. परराष्ट्र व्यवहार मंत्र्यांनी राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू आणि पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या वतीने सदिच्छा EU नेतृत्वापर्यंत पोहोचवल्या. अलीकडील शिखर परिषदेच्या अनुषंगाने भारत-युरोपियन संघ संबंधांवर तसेच संयुक्त भारत-युरोपियन संघ व्यापक धोरणात्मक अजेंडातील प्राधान्यक्रमांवर चर्चा केंद्रित होती; यामध्ये ऐतिहासिक भारत–EU मुक्त व्यापार करार (FTA) लवकरात लवकर पूर्ण करण्यावर भर देण्यात आला. यासोबतच पश्चिम आशिया, युक्रेन आणि इंडो-पॅसिफिक क्षेत्रातील परिस्थितीवरही विचारविनिमय झाला.

3. परराष्ट्र व्यवहार मंत्र्यांनी HRVP कालास यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या आणि EU सदस्य देशांच्या परराष्ट्र मंत्र्यांचा समावेश असलेल्या EU परराष्ट्र व्यवहार परिषदेसोबतच्या संवादात सहभाग घेतला. श्री. मारोश शेफ्चोव्हिच (युरोपियन आयुक्त, व्यापार व आर्थिक सुरक्षा विषयक) यांनीही या सत्रात सहभाग घेतला. परराष्ट्र व्यवहार मंत्र्यांनी जानेवारी 2026 मधील भारत-युरोपियन संघ शिखर परिषदेच्या अनुषंगाने निर्माण झालेल्या सकारात्मक गतीचा उल्लेख करत, FTA ची संपूर्ण क्षमता साध्य करण्यावर भर दिला; तसेच सुरक्षा व संरक्षण भागीदारीअंतर्गत संरक्षण औद्योगिक व सागरी सहकार्य अधिक सखोल करण्याचे, व्यापार व तंत्रज्ञान परिषदेला उद्योगाशी समन्वित आणि परिणामाभिमुख व्यासपीठात रुपांतरित करण्याचे शाश्वत विकास व हरित-स्वच्छ ऊर्जा सहकार्य पुढे नेण्याचे आणि गतिशीलता यंत्रणा अधिक मजबूत करण्याचे आवाहन केले. परराष्ट्र व्यवहार मंत्र्यांनी EU सदस्य राष्ट्रांच्या परराष्ट्र मंत्र्यांना भारताचे युरोपियन युनियन तसेच सदस्य देशांशी असलेल्या संबंधांमधील परस्परपूरकता साध्य करण्याचे आवाहन केले; या आवाहनाला त्यांचे EU समपदस्थांकडून प्रतिसाद मिळाला. मंत्र्यांनी तातडीच्या जागतिक आव्हानांवरही विचारांची देवाणघेवाण केली. विशेषतः पश्चिम आशियातील परिस्थिती व तिचा ऊर्जा सुरक्षेवर होणारा परिणाम यावर चर्चा करत संवाद आणि राजनयिक मार्गाची गरज अधोरेखित केली. त्यांनी युक्रेन आणि इंडो-पॅसिफिकमधील परिस्थितीवर देखील चर्चा केली. स्थिर आंतरराष्ट्रीय व्यवस्था कायम राखणे व बहुपक्षीयतेस बळकटी देणे या संदर्भात भारत आणि EU यांच्यात वाढत्या समन्वयावर परराष्ट्र मंत्र्यांनी विशेष भर दिला.

4. परराष्ट्र व्यवहार परिषदेच्या पार्श्वभूमीवर, परराष्ट्र मंत्र्यांनी EU HRVP कालास यांच्या समवेत द्विपक्षीय बैठक पार पडली. उभय बाजूंनी भारत–EU सहकार्य अधिक उच्च धोरणात्मक स्तरावर नेण्याच्या त्यांच्या सामायिक महत्त्वाकांक्षेची पुष्टी केली. त्यांनी इंडो-पॅसिफिक सह महत्त्वाच्या जागतिक व प्रादेशिक विषयांवर नियमित सल्लामसलतीचे महत्त्वही अधोरेखित केले. EAM आणि HRVP यांनी भारत-युरोपियन संघ व्यापार व तंत्रज्ञान परिषद तसेच धोरणात्मक संवादाच्या पुढील बैठका लवकरात लवकर घेण्यावर सहमती दर्शवली.

5. परराष्ट्र व्यवहार मंत्र्यांची पुढील देशांच्या समपदस्थांसोबत द्विपक्षीय बैठक पार पडली. श्री. मॅक्सिम प्रेवो (बेल्जियम), श्री. कॉन्स्टँटिनोस कोम्बोस (सायप्रस), श्री. जोहान वाडेफुल (जर्मनी), श्री. जॉर्जिओस गेरापेत्रिटिस (ग्रीस), श्री. टॉम बेरेन्डसेन (नेदरलँड) आणि श्री. युराज ब्लानार (स्लोव्हाकिया) यांच्यासोबतही द्विपक्षीय बैठक पार पडली. या चर्चांमध्ये राजकीय आदानप्रदान दरम्यान निर्माण झालेली गती, अधिकाधिक दृढ होत असलेले आर्थिक संबंध, भारत-युरोपियन संघ मुक्त व्यापार कराराच्या (FTA) पूर्ण अंमलबजावणीसाठी उचललेली पावले, संरक्षण व सुरक्षा सहकार्याची वाढ, महत्त्वाच्या व उदयोन्मुख तंत्रज्ञानातील सहकार्य, हरित संक्रमणातील प्रगती तसेच नागरिक परस्पर संबंध अधिक बळकट करण्याचे मुद्दे समाविष्ट होते. याव्यतिरिक्त त्यांनी नवीनतम आंतरराष्ट्रीय घडामोडींवर देखील विचारांचे आदानप्रदान केले. भारत आणि बेल्जियम यांनी EAM–FM स्तरावर धोरणात्मक संवाद स्थापन करण्यास सहमती दर्शवली.

6. EAM यांनी ब्रुसेल्स स्थित माध्यम प्रतिनिधींसोबत देखील संवाद साधला.

7. "2030: पर्यंतचा भारत–EU संयुक्त व्यापक धोरणात्मक अजेंडा"' च्या अंमलबजावणीवर उभय बाजूंनी अधिक भर देत, भारत–EU संबंधांनी नव्या धोरणात्मक गतीच्या टप्प्यात प्रवेश केला आहे.

ब्रुसेल्स

17 मार्च 2026